

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep.
0030 OSLO

Dato: 20.10.2020

Vår ref: 20/02878-2 hs772

Deres ref:

Høring NOU 2020: 7 Verdier og ansvar

Kirkerådet takker for muligheten til å avgi høringsuttalelse til NOU 2020:7, Verdier og ansvar: Det etiske rammeverket for Statens pensjonsfond utland.

Parisavtalen og FNs bærekraftsmål

Både Parisavtalen og FNs bærekraftsmål legger til grunn at det må gjøres omfattende endringer i samfunns- og næringsliv innen 2030 for å unngå katastrofale klimaendringer og naturødeleggelser og for å bekjempe fattigdom. Dette er et tidsperspektiv som forutsetter at alle verktøy, også innen kapitalforvaltningen bør brukes. **Et utgangspunkt for SPUs kapitalforvaltning bør etter Kirkerådets mening være at forvaltningen skal skje i tråd med de internasjonale forpliktelsene Norge har signert, deriblant Parisavtalen og bærekraftsmålene.** Vi bør kunne forvente en forvaltningspraksis hvor fondets totale avtrykk bidrar positivt til å oppnå bærekraftsmålene.

Forhåndsscreening av investeringer

Utvalget anbefaler at både produksjon av visse type produkter og selskapers atferd kan gi grunn til utelukkelse eller observasjon. I tillegg er eierskapsutøvelse viktig. Virkemidlene skal ses i sammenheng, og terskelen for utelukkelse skal fortsatt være høy. Kirkerådet mener at denne tilnærmingen ikke er tilstrekkelig for å sikre en ansvarlig verdiforvaltning. Den gir formålet med høyest mulig avkastning første prioritet som etisk forpliktelse, og innebærer en uakseptabel risiko for etiske normbrudd, gitt den arbeidskrevende metodikken og Etikktutvalgets begrensede kapasitet.

Kirkerådet mener at NBIM i større grad bør ta i bruk forhåndsscreening av selskaper, slik blant andre Kirkens Nødhjelp har foreslått. Selv med en moderat styrking av Etikkrådets sekretariat, som utvalget foreslår, vil kapasiteten til å ettergå alle investeringer være begrenset. Forhåndsscreening kan dermed bidra til å redusere risikoen for å bidra til etiske normbrudd i utgangspunktet.

Positive investeringer

Da Den norske kirkes øverste demokratiske organ, Kirkemøtet, diskuterte forvaltningen av SPU i 2013, la de til grunn at det etiske ansvaret som følger med å forvalte verdens største nasjonale investeringsfond, tilsier at «hensynet til klima og global fattigdom prioriteres i forvaltningen» av fondet. Kirkemøtet foreslo blant annet at en økt andel av fondet investeres i fattige land, på en måte som kommer fattige mennesker til gode, og at vesentlig mer av SPU investeres i fornybar energi og utvikling av ny energi, og mindre i fossilindustrien.

Utvalget slår fast at «virkemidlene under retningslinjene fortsatt skal være utelukkelse, observasjon og eierskapsutøvelse», og avviser at fondet kan være «et spisset instrument i arbeidet for å oppnå bærekraftsmål». Dette ville etter utvalgets mening innebære en grunnleggende endring av investeringsstrategien og dermed falle utenfor utvalgets mandat. **Kirkerådet mener imidlertid at det etiske ansvaret forvaltningen av SPU innebærer, tilsier at en positiv filtrering for en andel av fondet vil være en hensiktsmessig måte å sikre at fondets totale fotavtrykk bidrar til å oppfylle både Paris-avtalen og bærekraftsmålene.**

Fossile energikilder som produktkriterium

Utvalget foreslår å beholde det atferdsbaserte klimakriteriet som ble innført i 2016, og det produktbaserte kullkriteriet som ble innført i 2016 og utvidet i 2019. Klimakriteriet er presisert av departementet i 2019, og det presiseres fortsatt, både fra departementet, og nå fra utvalget, at terskelen for utelukkelse ut fra dette kriteriet skal være høy. **Kirkerådet mener tiden bør være moden for å vurdere å ta all fossil energi inn som et produktkriterium.** Argumentet mot å innføre olje og gass som produktkriterium baserer seg på et syn om at kull- og petroleumsselskaperes energiproduksjon, energibruk eller CO₂-utslipp i seg selv ikke kan sies å være i strid med alminnelig aksepterte etiske normer. Problemet med denne logikken er at den ikke tar høyde for to sentrale begrep: nemlig rettferdighet og tåleevne (resilience).

Rettferdighet: Vi vet nå at klimaendringene er her allerede, og at de rammer hardest de fattigste som er minst skyld i problemene. Det er og blir et etisk dilemma at Norge da vil tjene seg rik på en fortsatt investering i fossil energi som vil ramme de svakeste hardest.

Naturens tåleevne: De siste årenes rapporter fra FNs klimapanel slår fast at det må drastiske endringer til dersom vi skal kunne unngå en global oppvarming på mer enn 2 grader C. Naturens og klimasystemets tåleevne for mer utslipp av klimagasser har en grense. Denne tålegrensen brytes dersom vi utvinner og forbrenner for mye fossile energibærere. Det er derfor snakk om en planlagt omlegging og kraftig reduksjon i avhengigheten av fossil energi. Norge bør, med verdens største nasjonale investeringsfond, spille en pådriverrolle i den nødvendige omleggingen. SPU må ta et overordnet ansvar for å bidra til at utvinningen av fossile energibærere må begrenses for å oppfylle Paris-avtalen. Med den størrelsen SPU representerer vil et utvalg fra selskaper med store klimagassutslipp raskt kunne påvirke andre investorer til å gå i samme retning, og øke verdien av selskaper som satser på fornybar energi.

Autonome våpen og masseødeleggelsesvåpen

Vi er glad for at produksjon av dødelige autonome våpen er lagt til på listen over kriterier for utelukkelse av selskaper. Dette er viktig og nødvendig. Mellomkirkelig Råd sier i en uttalelse fra 10. mars 2020: Autonome våpensystem er en trussel mot menneskelig verdighet, mot livet og mot en verden med et minimum av felles spilleregler, også i krig. Mellomkirkelig råd mener derfor at utvikling, produksjon og bruk av autonome våpen må forbys.

Kirkerådet hilser også velkommen de foreslåtte innstrammingene i kriteriet for utelukkelse av produksjon av atomvåpen og andre masseødeleggelsesvåpen, og for det nye kriteriet for utelukkelse av leveringsplattformer for kjernevåpen. Disse endringene er i tråd med forbudstraktaten for atomvåpen, bidrar til å stigmatisere produksjon og utvikling av slike våpen, og ansvarliggjør en større del av atomvåpenindustrien. Dette er avgjørende steg for å bidra til effektiv atomnedrusting. **Kirkerådet mener at det er av avgjørende betydning å minimere risikoen for at SPU bidrar til utvikling av atomvåpen. Også på dette området mener vi det vil være enda mer effektivt å vurdere risikoen forut for en investering.**

Utvidelse av korrupsjonskriteriet

Kirkerådet støtter utvalgets forslag om å utvide korrupsjonskriteriet ved å erstatte dagens kriterium «grov korrupsjon» med «grov korrupsjon eller annen grov økonomisk kriminalitet». I utredningen kommer det tydelig frem at utvalget med dette nye kriterium mener å omfatte et bredt spekter av tilfeller av grov økonomisk kriminalitet, som skatteunndragelse eller hvitvasking.

I tråd med høringsvaret fra Tax Justice Network Norge, hvor Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd er medlem, foreslår vi at mandatet bør gjøres enda tydeligere, og foreslår at dagens kriterium «grov korrupsjon» erstattes med «grov korrupsjon, økonomisk kriminalitet, hvitvasking eller skatteunndragelse, og tilrettelegging for dette».

Dyrevelferd

Kirkerådet har merket seg at det er en rekke organisasjoner som i sine innspill til utvalget ba om at hensyn til dyrs rettigheter og dyrevelferd, slik det bl.a. kommer til uttrykk i dyrevelferdsloven, bør innarbeides. Kirkerådet støtter dette anliggende.

Med vennlig hilsen

Ingrid Vad Nilsen
direktør

Berit Hagen Agøy
Internasjonal direktør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:
Finansdepartementet

Postboks 8008 Dep. 0030 OSLO